



Получена: 27.08.2018 г.

Приета: 16.09.2018 г.

СЪВРЕМЕННИТЕ МОБИЛНИ ДОМОВЕ И КЪМПИНГИ

Е. Александрова¹

Ключови думи: къмпинги, мобилни домове, временно обитаване

РЕЗЮМЕ

Къмпинг революцията през последните 10 – 20 години в Европа, САЩ и Канада инициира разработването на иновативни типове мобилни жилищни единици. Тенденциите за почивка на къмпинг се разрастват сред всички слоеве на обществото, подтиквайки индустрията в глобален мащаб към създаване на многообразие от мобилни домове. Техните преимущества пред традиционните монолитни изпълнения в курортните комплекси се подсилват и от стремежите за екологична съобразност, енергоефективност, използване на естествени, рециклирани материали и възобновяеми енергийни източници, за деликатно и най-вече временно вписване в околния пейзаж.

1. Въведение

Значението и популярността на съвременните къмпинги поражда нов стремеж към усъвършенстване на познатите форми на жилищни къмпингови единици – палатки, шатри, каравани, кемпери, мобилни домове и др., съчетаващи в себе си многоликия образ на къмпинга и неговите обитатели с тенденциите за запазване на природното богатство. Създаването на максимални удобства за всеки вкус, гъвкавост на плановите решения, визия, функционалност, ергономичност, икономичност и минимална намеса в околната среда е новото предизвикателство за архитекти, инженери и дизайнери. Успоредно с това, новите мобилни домове се открояват с редица предимства, които е необходимо да бъдат проучени и анализирани за утвърждаването им и на нашия пазар.

¹ Евгения Александрова, гл. ас. д-р арх., кат. „Жилищни сгради“, УАСГ, бул. „Хр. Смирненски“ № 1, 1046 София, e-mail: jenidim@yahoo.com

2. Мобилните домове и каравани

Да „носиш“ дома със себе си, да се чувстваш непринуден, спокоен и осигурен във всяко кътче от света е едно от основните предимства на къмпингуването, увлякло стотици хиляди хора в техните мечти – да бъдат някъде, а после да не остане видима следа, освен приятните мигове и спомени за прекараното време. Нуждата от олекотяване и улесняване при разполагане на къмпинг оборудване се използва максимално от индустрията за създаване на все повече и по-разнообразни модели на палатки, каравани, кемпери и т.нар. мобилни домове, въпреки че всички те могат да се впишат в значението на „мобилна къща“. Високите технологии се използват за всеки елемент от къмпинг оборудването за постигане на по-голяма устойчивост, удобства и простор.

Мобилните домове (от англ. Mobile home) произхождат от караваните и са тяхно разклонение, появило се вследствие на експанзията на къмпингуването.



Фиг. 1. Каравана Форестър (1958 – 1979 г.) Forest City Industries, Айова, САЩ.
Източник: <http://www.myvintagetraveltrailer.com/vintage-forester-trailers/>



Фиг. 2. Каравана Adria, модел Alpina (2018 г.) – Външен изглед.
Източник: <https://www.adria.co.uk/caravans/alpina>



Фиг. 3. Каравана Adria, модел Alpina (2018 г.) – Интериор.
Източник: <https://www.adria.co.uk/caravans/alpina>

Модерните каравани се характеризират с високо технологично оборудване и прецизен интериорен дизайн, в който, въпреки лукса, няма излишества. Стремешът е за нискоенергийна консумация, олекотена структура, многофункционалност и постигане на комфорта на собствения дом.

Мобилните домове и караваните се припокриват до известна степен като значение, но в началото на века развитието им поема в две различни посоки – мобилните домове, наричани още статични каравани, също се използват за отдых, но са с по-стабилна и утежнена конструкция от караваните, като презумпцията е да бъдат транспортирани до определено място за по-продължителен престой, докато в основата на караваните е заложена мобилността – по-честата смяна на местоположението. Така мобилните домове имат здраво шаси и надуваеми гуми, използвани по-рядко, докато основата на караваните се конструира на част от принципите на автомобилите. Освен като жилищна единица за отдых, мобилните домове са широко разпространени и като нискобюджетни жилища за постоянно обитаване, но главно в САЩ, където съществуват специални места за тях, както и регламентирани правила за конструирането и експлоатацията им.

Настоящата статия обръща внимание на първия тип мобилни домове, използвани в съвременното ни за една степен по-луксозно къмпингуване, както и на специфичните архитектурно-дизайнерски техни разновидности, довели до редица успешни архитектурни експерименти – от компактни сгъваеми структури до луксозни преместваеми (мобилни) жилища.

През 1985 г. на Конкурса Временно обитаване (Temporary Living) холандският архитект и дизайнер Едуард Бьохтлингк (Eduard Böhlingk) представя проекта си De Markies (Тентата/Навесът), който представлява мобилен дом с размери 2,00 m /4,50 m в сгънато положение и се „разтяга“ почти за секунди, в две посоки, за да създаде допълнителни жилищни пространства, с широчина около 3,00 m всяко. Проектът е награден с Награда на публиката на конкурса Rotterdam Design Prize 1996 г. (фиг. 4, 5 и 6). Иновациите в дизайна се характеризират в няколко основни посоки:

- изключителна компактност и мобилност на структурата;
- осигуряване на всички удобства на индивидуалното обитаване;
- възможност за разполагане на структурата на всякакви терени;
- бързина и лекота на разгъване и сгъване;
- съвременен интериорен дизайн.



Фиг. 4. De Markies – Изгледи.

Автор: arh. Eduard Böhlingk.

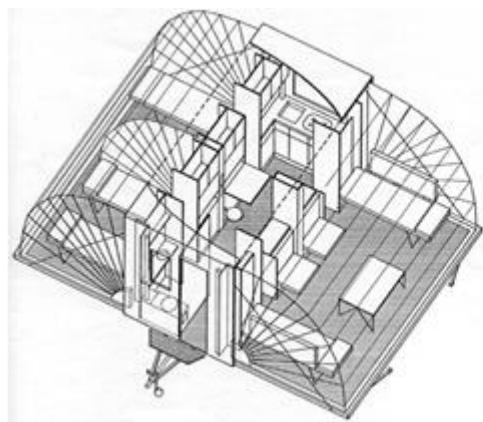
Източник: <http://www.bohtlingk.nl/en/markies-2/>



Фиг. 5. De Markies – Интериори.

Автор: arh. Eduard Böhrlingk.

Източник: <http://www.bohrlingk.nl/en/markies-2/>

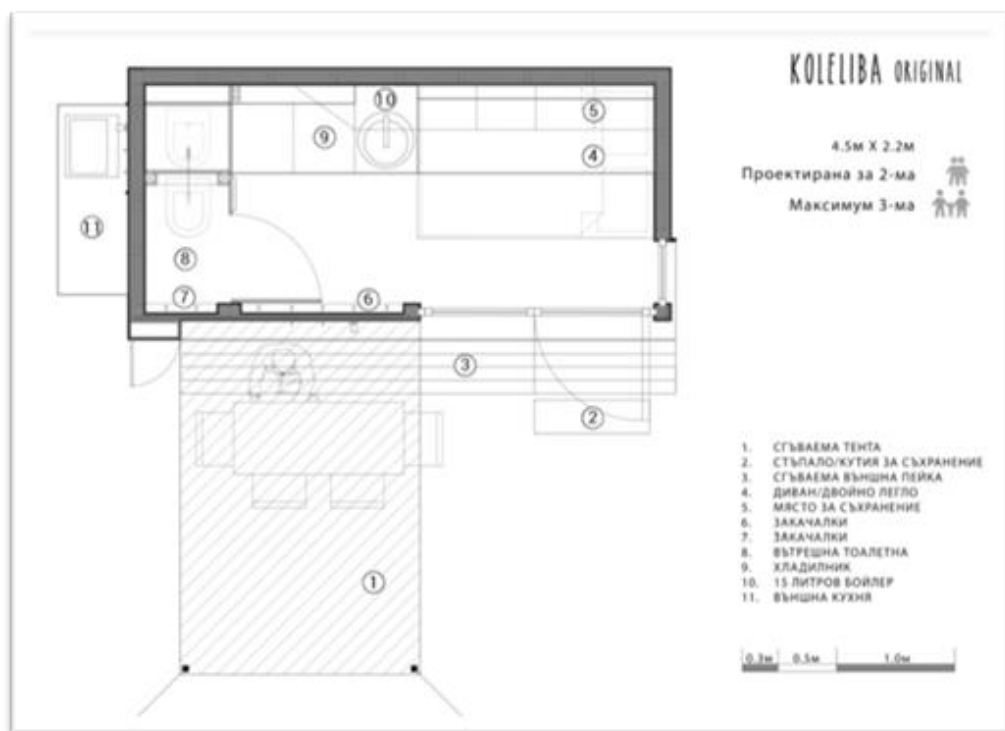


Фиг. 6. De Markies – Интериори.

Автор: arh. Eduard Böhrlingk.

Източник: <http://www.bohrlingk.nl/en/markies-2/>

В архитектурните иновации на мобилните домове има и българско присъствие. През 2015 г. младата арх. Христина Христова завършва заедно със съпруга си Ивелин (автомеханик по образование и „дърводелец по призвание“) проекта и строителството на мини ваканционна къща, която наричат „КОЛЕЛИБА“ (симбиоза от думите „колела“ и „колиба“). Идеята им е продиктувана от желанието за почивка сред природата, далече от пренаселените курорти, както и от ограничения бюджет на младо семейство. Така се появява първият български мобилен дом, съобразен като размери с допустимите за движение по пътищата – 2,00/4,30 m и оборудван с всичко необходимо за приятно и удобно къмпинг преживяване. Минималистичният ѝ дизайн е оценен на световно ниво от уважавани архитектурни медии, като DEZEEN, ARCHELLO, ARCH DAILY, CONTEMPORIST, HOUZZ и много други.



Фиг. 7. Колелиба-План, Автор: арх. Христина Христова.
Източник: <http://www.koleliba.com/bg/bgkoleliba-home-bg/>

Следват няколко разработки – мини и семеен вариант, които задоволяват различни изисквания, и в момента всеки може да поръча своя колелиба на оригиналния сайт. Дизайнът, освен че е изчистен и лаконичен, използва като основен материал дървото и светли цветове, като създава топло усещане за уюта на собствения дом. В допълнение дървеният боров материал е третиран не с лаково покритие, а със специално масло, което прибавя към интериора естествения мирис на борова гора. Плановото решение е минималистично, компактно, но функционално. Скатният покрив навява асоциации с българските национални традиции и позволява светла височина от 2,40 m, която заедно с предното остъкляване създава усещане за простор и разкрива изцяло гледки към заобикалящия пейзаж. Мобилният дом на арх. Христова е с площ от едва 9,00 m² и тегло от 2 тона, а като основни положителни страни, могат да се изтъкнат:

- компактна форма и обем;
- преобладаващо естествени материали;
- интерпретация на българските национални традиции;
- функционално решение, уютен интериор;
- намалена себестойност;
- преливане на пространствата във-вътре за естествено вписване в околния пейзаж.



Фиг. 8. Колелиба – Изгледи.

Източник: <http://www.koleliba.com/bg/bgkoleliba-home-bg/>

И тъй като желанието и нуждата от отход сред природата са характерни за хората от всички социални групи, проектирането и производството на мобилни домове с разнообразни параметри и екстри – от компактни миниатюрни къщи на колела до такива с максимален комфорт и луксозни удобства, се превръща в популярна индустрия. В контекста на устойчивото развитие и стремежа за намаляване на вредните въздействия върху природната среда, много от съвременните мобилни домове използват всички системи, характерни за сгради, съобразени със „зелената архитектура“ – за рециклиране на сивите отпадни води, икономия на енергия, екологични строителни материали и др. В същото време се обръща голямо внимание на екстериорния и интериорния облик за постигане на интелигентни решения и максимален комфорт.

Словенската компания Adria Dom, например, произвежда мобилни домове (както и мобилни тенти и модулни къщи) през последните 50 години, като предлага гъвкавост и

разнообразие за различните вкусове. Мобилните им домове варират в размери от 3,00 на 5,50 m до луксозните 4,00 на 10,00 m, за двама или до осем души капацитет (фиг. 9).



Фиг. 9. Разпределения и изгледи на мобилни домове Adria s-line и Adria x-line (капацитет 2+2 или 6+2).

Източник: <http://www.adria-mobilehome.com/en>

Гъвкавостта на мобилните домове е постигната както чрез многообразие на плановите решения и архитектурната визия, така и чрез вариантност в цветовете, интериори и допълнителни екстри. Използват се максимално възможностите на съвременните техно-

логии за олекотяване на конструкцията и ограждащите елементи, за достигане на максимална топлоизолираност, водонепропускливост и устойчивост във времето, внедряване на енергоспестяващи системи. Отличителна положителна черта на мобилните домове е и тяхното предварително изработване и пълно сглобяване в заводски условия, т.е. елиминира се всякакво вредно въздействие от строителство на място – те просто биват транспортирани до определена дестинация, като могат да бъдат преместени по желание или принудителни фактори – осигуряват гъвкавост на проектните решения.



Фиг. 10. Adria x-line, (ляво) Скандинавски интериор, (дясно) луксозен интериор.
Източник: <http://www.adria-mobilehome.com/en>

3. Основни предимства и съвременни проектни практики при мобилните домове

- мобилност и гъвкавост на проектните решения;
- предварително сглобени конструкции, които минимизират вредните влияния от строителство на място;
- използване на високи технологии за внедряване на енергоспестяващи системи и реализиране на „зелена архитектура“;
- постигане на максимален комфорт и удобствата на собствения дом;
- богато разнообразие на решения и ценови диапазон за удовлетворяване на изискванията на всички социални групи;
- компактност във форма и обем при осигуряване на всички необходими жилищни зони;
- възможност за използване на съвременни олекотени конструкции и ефективни строителни материали;
- възможност за използване на естествени и рециклирани материали;
- възможност за разполагане на всякакви територии, без намеса в околната среда;
- свободна мобилност на структурите при необходимост;
- възможен по-дълъг период на временно обитаване и ситуиране на мобилните домове.

В контекста на съвременната мобилност и увеличаващата се тенденция за почивка на къмпинг, разгледаните примери открояват красноречиво значимостта на доброто проектиране на всеки един елемент от композицията в отговор на човешкото търсене за постигане на максимален комфорт и бягство сред природата. Организирането на различните типове къмпинги зависи от съвместната работа на архитекти, дизайнери и инженери, като резултатите могат да превъзхождат в пъти характерните монолитни изпълнения в курортите по света и у нас. Чрез мобилните домове къмпинг-революцията намира съмишленици сред всички слоеве на обществото и позволява освен по-пълноценна почивка, и по-адекватно отношение към околната природна среда.

ЛИТЕРАТУРА

1. *DiStasio, C.* Incredible De Markies trailer folds out to triple its size with adjustable awnings, *Inhabitat*. 2/09/2015, URL: <https://inhabitat.com/de-markies-trailer-lets-campers-sleep-under-the-stars/>.
2. *Hristova, H.* Vacation House ArchDaily. 9/09/2015, ISSN 0719-8884.
3. *Tebbutt, L.* Mobile holiday home by Hristina Hristova offers an antidote to Bulgaria's seaside resorts. *De Zeen*, 27/09/2015.
4. [https://en.wikipedia.org/wiki/Caravan_\(towed_trailer\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Caravan_(towed_trailer)).
5. https://en.wikipedia.org/wiki/Mobile_home.

CONTEMPORARY MOBILE HOMES AND CAMPSITES

E. Alexandrova¹

Keywords: *campsites, mobile homes, temporary habitation*

ABSTRACT

Over the past 10 – 20 years the camping revolution in Europe, the United States and Canada has initiated the development of innovative types of mobile housing units. Trends for holiday camping are growing among all sections of the community, allowing the industry on a global scale to create a variety of mobile homes. Their advantages over traditional monolithic performances at resorts are enhanced by aspirations for environmental friendliness, energy efficiency, the use of natural, recycled materials and renewable energy sources, as well as delicate and mostly temporary fitting in the surrounding landscape.

¹ Evgenia Alexandrova, Chief Assist. Prof. Dr. Arch., Dept. “Residential Buildings”, UACEG, 1 H. Smirnovski Blvd., Sofia 1046, e-mail: jenidim@yahoo.com